

تحلیل محتوای کتاب ریاضی چهارم ابتدایی با تکنیک فرای

مر تزی شاهسونی

کاردانی آموزش ابتدایی

چکیده

هدف از این مطالعه، ارزیابی، سنجش خوانایی کتاب پایه چهارم ابتدایی براساس شاخص فرای و دسترسی به میزان پایبندی محتوای آن به رعایت اصول برنامه‌ریزی است. روش تحلیل محتوا از روش‌های توصیفی می‌باشد و شاخص ارزیابی در این پژوهش فرای می‌باشد. جامعه‌ی مورد مطالعه در این پژوهش، کتاب ریاضی پایه‌ی چهارم بوده و برای هر شاخص سه نمونه از ابتدا، وسط و انتهای کتاب به عنوان نمونه، مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. ابزار گردآوری اطلاعات، سیاهه‌ی تحلیل مبتنی بر روش فرای است که براساس مبانی نظری تهیه و روایی آن توسط متخصصان علوم تربیتی تأیید شد. برای اجرای روش فرای سه نمونه ۱۰۰ کلمه‌ای از ابتدا، وسط و انتهای کتاب انتخاب شد. نتایج حاصل از تحلیل آن نشان داد که اصل ساده به دشوار در تنظیم محتوای کتاب رعایت نشده است و قدرت خوانایی و سطح کلاسی نسبت به کلاس چهارم تناسب ندارد.

کلید واژه‌ها: تحلیل محتوا، ریاضی، پایه‌ی چهارم، قدرت خوانایی

مقدمه

سالانه چندین عنوان کتاب درسی، توسط آموزش و پرورش برای استفاده کودکان، نوجوانان و جوانان این مرز و بوم پس از طراحی، تدوین، تغییر و اصلاح منتشر می‌شود که در فرایند تولید و انتشار آن‌ها از معیارهای مختلفی استفاده می‌شود اما به نظر می‌رسد اغلب این معیارها کیفی و کلی بوده و از شفافیت کافی برخوردار نیستند. تعدادی از این نوشته‌ها توسط معلمان با تجربه و تعدادی دیگر به وسیله نویسندگان معتبر که تحصیلات و تخصص و مهارت نظری و فنی دارند نگارش می‌شود. در این بین پرسش اساسی این است که در تدوین آن‌ها از چه معیارهایی می‌توان استفاده کرد؟ و چگونه می‌توان این معیارها را کمی کرده و قضاوت در مورد محتواها را عینی کرد و پشتوانه تغییرات و تجدید نظرها با این همه هزینه مستقیم و غیر مستقیم را مبتنی بر یافته‌های عینی و واقعی تحقیقات قرار داد؟

همچنین باید دانست که انسان با تربیت معنی پیدا می‌کند و پیشرفت‌ها و دست‌آوردهای او محصول و مرهون تربیت است. به قول کانت^۱: «بشر تنها با تعلیم و تربیت آدم تواند شد و آدمی جز چیزی از آنچه تربیت از او می‌سازد نیست» (کانت، ترجمه شکوهی، ۱۳۶۸). در این ارتباط، تربیت ریاضی از اهمیت اساسی برای نظام تعلیم و تربیت هر کشور برخوردار است و ایجاب می‌کند که طرز تلقی ما نسبت به جهان، انسان، علم، یادگیری و شیوه‌های آن و سایر عناصر مربوط به تعلیم و تربیت تغییر کرده و دوباره توصیف شود. تعلیم و تربیت به علت ارتباط متقابل و عمیقی که با حوزه‌های مختلف معرفت و ارکان زندگی بشر دارد ناگزیر از تأثیر است و باید مطابق با تحولات جامعه، تجدید ساختار یافته تا بتواند پاسخگوی نیازها و خواست‌های افراد جامعه بوده و جامعه را در جهت تعالی سوق دهد (عطاران، ۱۳۸۳).

از این رو باید در نظر داشت که دوره‌ی ابتدایی از دوران حساس و مهم در تعلیم و تربیت و به خصوص در شکل‌گیری شخصیت ریاضی دانش‌آموزان است. اهمیت موضوع تحقیق زمانی بیشتر نمایان می‌شود که بدانیم با توجه به تحولی که در دوره‌ی ابتدایی به وجود آمده، به عبارت دیگر، پایه‌ی چهارم در سال ۹۲-۱۳۹۱ برای اولین بار بعد از حدود پنج دهه دوباره احیا شده و آگاهی از میزان فعال یا غیرفعال بودن محتوای آن در خصوص مؤلفه‌های ریاضی و توجه برنامه‌ریزان به آن حائز اهمیت فراوان است. آموزش ریاضی در دوره‌ی ابتدایی از اهمیت زیادی برخوردار است و نباید فراموش کرد که کودکان در این دوره در مرحله عملیات عینی قرار دارند؛ از این رو مسائل عینی و ملموس که مرتبط با موضوع زندگی فردی و ریاضی او است، سریع و قابل فهم‌تر می‌باشد (چیت‌ساز، ۱۳۸۹).

^۱ - kant